

ΝΕΑ ΦΟΡΜΙΓΕ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ "ΩΔΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ,"

ΕΤΟΣ Β'. ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1922	ΙΔΡΥΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Κ. Α. ΨΑΧΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 14
ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: Κ. Α. ΨΑΧΟΣ Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ	ΓΡΑΦΕΙΑ: "Οδός Αγίου Μελετίου. (Τέρμα Αχαρνών)	ΣΥΝΔΡΟΜΗ: Ετησία Εξάμηνος Εσωτερικού δρ. 20. δρ. 12 Εξωτερικού φρ. 25. φρ. 15 Αμερικής δολ. 5. δολ. 3

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΩΓΙΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΝΑΟΙΣ

Ἀπὸ πολλοῦ ἐπίμονος διεξάγεται πάλι μετὰ τῶν ἐπιζητούντων νὰ καταρτίψωσι πᾶν ὅτι Ἑλληνικόν, καὶ ἐκείνων, οἵτινες ὑπεραμυνόμενοι τῶν πατρίων παραδόσεων καὶ ἠθῶν, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐννοοῦσι νὰ πωλήσωσι τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν συνείδησιν εἰς τὰ γούστα πρακτόρων ξένων πόθων, ξένων ἐλπίδων, ξένων ἐπιρροῶν. Εἶναι περιττὸν ν' ἀριθμήσωμεν μίαν πρὸς μίαν τὰς ὀλεθρίας συνεπείας τῆς τοιαύτης ξενικῆς ἐπιρροῆς καὶ ἐπιδράσεως, ἣτις, εὐρίσκουσα πρόσφορον τὸ ἔδαφος ἐν πάσῃ ἐλαφρᾷ διανοίᾳ, συσκοτίζει καὶ διαστρέφει ταύτην μέχρι τοσοῦτου, ὥστε ὡς μόνον καλὸν καὶ εὐγενὲς νὰ θεωρῆ τὸ ξένον, πᾶν δὲ τὸ Ἑλληνικὸν νὰ περιφρονῆ καὶ νὰ περιυβρίσῃ ὡς βάρβαρον καὶ εὐτελές.

Ἐπεθυμοῦμεν νὰ μὴ ἐδίδοτο ἡμῖν ἀφορμὴ ν' ἀσχοληθῶμεν καὶ αὐτὶς μετὰ τὰς ἀνιέρους, καὶ ἀσεβεῖς τάσεις τῶν Ζωίλων ἐκείνων, ὧν πόθος εὐσεβῆς εἶναι νὰ ἐκδιώξωσιν ἐκ τοῦ περιβάλλοντος τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἱεράν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνικοῦ μουσικῆς. Ἀναγκαζόμενοι ὅμως ν' ἀσχοληθῶμεν ἀπαξ ἔτι μετ' αὐτοῦς, πράττομεν τοῦτο οὐχὶ διότι θεωροῦμεν τοὺτους ἀξίους καὶ τῆς ἐλαχίστης κἂν σημασίας καὶ προσοχῆς, ἀλλὰ διότι πᾶν ὅ,τι διέπραξαν, διέπραξαν τοῦτο διὰ τῆς ἀνοχῆς, τῆς ἐνισχύσεως καὶ τῆς προστασίας ἀκόμη τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις, ἐπιλήσιμον τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς, προδοτικῶς δ' οὕτως δεικνυμένη τῆς εἰς αὐτὴν ἐμπιστευθείσης ἐθνικῆς παρακαταθήκης, ἀπεδέχθη πλέον ὡς μουσικὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου λατρείας τὴν ἐκφυλὸν μουσικὴν τῶν καταγωγίων!

Πολλάκις ἐπραγματεύθημεν τὸ ζήτημα τοῦτο. Πλὴν, μετ' ὅλην τὴν διακατέχουσαν ἡμᾶς πάντοτε ἀγανάκτησιν, ἐτηρήσαμεν ὅπως οὐδὲν τὴν προσήκουσαν εὐλαβῆ φρασεολογίαν. Ἀλλ' ἤδη, βλέποντες τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς πλέον προτοστατοῦσαν εἰς τὸν κατὰ τῆς ἱεράς τοῦ ἡμετέρου Ἐθνικοῦ μουσικῆς ἀγῶνα, ἐγκολπουμένην δὲ καὶ ἄνευ προσχημάτων προστατεύουσαν τὴν μουσικὴν τῶν κατα-

γωγίων, ἀδυνατοῦμεν νὰ παραλείψωμεν τὸ ὅπερ ἔχομεν καθήκον. Καὶ ἐπὶ τούτῳ καταγγέλλομεν εἰς τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαὸν τὴν κακόβουλον ταύτην τῶν διαχειριζομένων τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἑλλάδι πολιτείαν, ἣτις ὑπὸ τὰς ἐκδηλώσεις ἄλλοτε μὲν τῆς ἀσεβείας τοῦ Μεταξάκη, ἄλλοτε δὲ τῆς εὐσεβείας τοῦ Θεοκλήτου, ἐν καὶ μόνον ἀπεδείχθη ὅτι ἐπιδιώκει. Τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἱεράς καὶ αἰωνοβίου μουσικῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνικοῦ μουσικῆς τῶν καφραδίων καὶ καταγωγίων.

Ἀλλὰ θὰ ἐρωτηθῶμεν ἴσως, διατί δὲν ὑποβοηθοῦμεν τὴν Ἐκκλησίαν, ἵνα ἀποκαταστήσῃ αὐτὴς ἐν τοῖς ναοῖς τὴν πάτριον μουσικὴν. Εἶνε ἀληθές, ὅτι τοιαύτας τινὰς ὑστερικές κραυγὰς καὶ ἐπικλήσεις ἔφερε μέχρις ἡμῶν ὁ ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν πνέων ἐκάστοτε ἀσθενέστατος δυτικὸς ἀνεμος. Ἀποροῦμεν ὅμως, πῶς ἐκλαμβάνουσιν ἡμᾶς τοσοῦτον ἀπλοϊκοῦς, ὥστε νὰ θελήσωμεν νὰ ἐμπαίζωμεν καὶ διὰ δευτέραν φοράν. Καὶ ἐξηγοῦμεθα χάριν τῶν ἀγνοούντων τυχόν τὰ πράγματα καὶ καλῆ τῆ πίστει πλανωμένων.

Ἐκλήθημεν ἐκ Κων)πόλεως ἵνα ἀναλάβωμεν τὴν ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν ἰδρυθεῖσαν ἔδραν τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλ. μουσικῆς. Τὶ ἐν διαστήματι σχετικῶς ἐλαχίστῳ κατορθώθη καὶ ὅποια ἀποτελέσματα ἔσχεν ἡ ἡμετέρα ἐργασία καὶ συμβολὴ εἶναι περιττὸν νὰ διαλάβωμεν ἐνταῦθα. Τόμος ἰδιαίτερος, ὁσονοῦπω ἐκδιδόμενος, θέλει δώσει πλήρη εἰκόνα τῶν πεπραγμένων καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν δράσεως ἐν Ἀθήναις μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔσχομεν τὴν ὑψίστην τιμὴν νὰ ὀπολυθῶμεν ἀπὸ τῆς θέσεως ἡμῶν ὡς καθηγητοῦ τοῦ τῶν Ἀθηνῶν Ὁδεῖου. Ἐνταῦθα ἐν μόνον θ' ἀναφέρωμεν, ἵνα καταδειχθῇ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῆ εἰδεχθεῖ μορφῇ τὸ ὑπερτῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς ψευδο-ενδιαφέροντος τῆς τῆ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐν λόγῳ Ὁδεῖου.

Ὅταν τὸ 1903 ἐξεδηλώθη ἔντονος ἡ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἡ μουσικὴ τῶν καταγωγίων ἐν τοῖς ναοῖς (Κ. Α. Ψάχου).
- Διδασκαλία μουσικῆς ἱερᾶς εἰς τὰ μικρὰ σχολεῖα (Μ. Ι. Γεδεών).
- Δημοσίευσις ἀνεκδότων χειρογράφων. Κοσμᾶς μελωδὸς ὁ Ἀγιοπολίτης (Σπυρ. Καμπανίου Λαυριώτου ἱατροῦ).
- Εἰδήσεις
- Ζητήματα: (Μουσικὰ ὄργανα. — Ἡ περὶ Παπαδοκρατίας συζήτησις. — Τὸ Ὁρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης).
- Μουσικὴ: (Τὸ «Γαροφαλάκι» δημόφδες Μιτυλήνης εἰς Βυζαντινὴν καὶ Εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικὴν).

ἀγανάκτησις τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τῆς λεγομένης τετραφώνου, ἐξητήθη τότε ἐκ Κων)πόλεως μουσικοδιδάσκαλος, ἵνα διδάξῃ ἐνταῦθα τὴν καθαρὰν Βυζαντινὴν μουσικὴν. Ἀλλ', ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν, ἡ Ἐκκλησία κατέφυγεν εἰς τὸ μέτρον ἐκεῖνο ἵνα φανακίσῃ τὸν κόσμον, μετὰ τὴν βεβαιότητα ἄλλως, ὅτι ὁ ἐκ Κων)πόλεως ἐρχόμενος, ἀποτυχάνων ἀσφαλῶς ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων του, θὰ ἀπήρχετο οἴκαδε ἀπρακτος, καὶ ὅτι θὰ εὐρίσκειτο τότε πρόχειρος ἡ πρὸς τὸν λαὸν δικαιολογία. Θὰ ἔλεγον πρὸς αὐτόν: Κατεφύγομεν καὶ εἰς τὸ ἔσχατον μέτρον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀπέτυχεν! Καὶ οὕτως ἀνενόητος πλέον θὰ ἐκυριάρχει ἐν Ἀθήναις ἡ μουσικὴ τῶν καταγωγίων καὶ τῶν ἐξωτικῶν διαχύσεων. Ἀλλ' ὁ Ὑψιστος ἠδύδοκῃσεν, ἵνα τὰ πράγματα διαψεύσωσι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ κρυφίους τοὺτους πόθους, ἡ δὲ γενομένη ἐργασία νὰ ὑπερβῇ καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον ἀπαιτητικῶν καὶ μεμψιμοιρῶν τὰς προσδοκίας. Καὶ οὕτως ἀμφότερα τὰ ἐν τῇ συμπαιγνίᾳ ταύτῃ συμβληθέντα μέρη—Ἐκκλησία τοῦτέστι καὶ Ὁδεῖον—ἀντιμετωπίζοντα πλέον τὴν σκληρὰν πραγματικότητα καὶ βλέποντα, ὅτι ἦσαν ὑποχρεωμένα νὰ συντηρῶσι καὶ νὰ προάγωσιν οὐχὶ πλέον μίαν ἀπλὴν Σχολὴν ἐκκλ. μουσικῆς, ἀλλ' ὀλόκληρον σύστημα πολυμεροῦς καὶ πολυσχιδοῦς ἐργασίας, ἐμπεδοῦν καὶ ἀποκαθιστάνον τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν κατὰ πάντας τοὺς κλάδους αὐτῆς, ἀνέκρουσαν πρῶμαν καὶ διὰ μεθόδων εὐτελῶν ἤρριξαν νὰ ὑποσκάπτωσιν ὑπόλως τὰ θεμέλια τοῦ διὰ τοσοῦτων μόχθων καὶ ἀγῶνων ἀνεγερθέντος οἰκοδομήματος. Φυσικὸν ἦτο, κατὸ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΔΗΛΩΣΙΣ «Ν. ΦΟΡΜΙΓΓΟΣ»

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΙΑ!

Αί ακολουθία της Μεγάλης Εβδομάδος διεξήχθησαν εις όλους τους ναούς μετά της συνήθους αΐγλης και μεγαλοπρεπείας! Το γλυκύτατον τροπάριον της Κασσιανής εψάλη άρμονικώς υπό του δεινα κόρου και υπό την διεύθυνσιν του τάδε μαέστρου! Οί θρηνοί των Έπιταφίων, ως πάντοτε, εξετελέσθησαν και εφέτος υπό των επί τούτω παρασκευασθέντων κόρων, εις τα πλείστα των οποίων έλαβον μέρος και καλλιφώνοι και καλλιπάρειοι νεάνιδες! Αυτά και πλείστα άλλα εξόχως συγκινητικά εγράφησαν και εφέτος στερροτύπως, ή δέ δόξα περιγύσασα υπέρ τας κεφαλάς των τε κόρων και των μαέστρων, ώδήγησεν αυτούς διά μίαν ακόμη φοράν εκεί, ένθα απέδρα πάσα συστολή, έντροπή και άνθρωπισμός. Είναι άπεριγραπτον τί και εφέτος επανελήφθη εις τους πλείστους των ναών. 'Αφ' ου όλοι αι δοκιμαί, αι γενόμεναι έν τοις κρασοπωλείοις και έν ταίς όδοις υπό των εκτάκτων κόρων και έν συμπλέγμασι, παρομοίοις προς τα των έν κραπάλη διατελούντων οίνοβαρών παρῶν, ενεφανίσθησαν τέλος ταυτα εις τους έν των προτέρων επισημανθέντας ναούς προς επίδειξιν της άθλίας φωνής των και της άθλιεστέρως και άηδεστέρως μουσικής των! Δέν έμεινεν άηδία την όποιαν να μη έσέβησαν και δόσις θράσους την όποιαν να μη εξήντησαν! Χωρίς να λεπτολογήσωμεν, αναδημοσιεύωμεν δύο σημειώματα της Αθηναϊκής «Εστίας», τα όποια, διορμηθέντα τον ψυχικόν πόνον και την αγανάκτησιν όλων εκείνων, οτινες δέν εφθασαν ακόμη εις τό σημείον εκείνο της αναπτύξεως (!) να έντρέπονται να λέγωσιν ότι είναι Έλληνες και χριστιανοί Όρθόδοξοι, δίδουσι μικράν εικόνα των και εφέτος κατά τας ήμέρας των Παθών του Κυρίου επαναληφθέντων μουσικών όργιων.

Ίδου τα σημειώματα:

Και ο θρηνος;

Τί δέ να είπωμεν περί του τρόπου, κατά τον όποιον ψάλλονται πλέον οι θρηνοί;

Υπήρχε μία ώραία μελωδία, την όποιαν εχομεν ακόμη όλοι εις τον νουν μας και ή όποία επανέρχεται αυτομάτως με την γλυκύτητα και την παθητικότητα της.

Αυτή ή μελωδία δέν άρσεί εις τους κ. κ. διευθυντάς των εκκλησιαστικών χορών. Και κάθνας άπ' αυτούς διαστρέφει, μεταβάλλει, χαλά, ποραμορφώνει, επιδίδεται εις σχινοβασίαις και ταχυδακτυλογραφίας. Αί μεταβολαί αυταί δέν εχουν καμμίαν σχέσιν ούτε με την τετραφωνίαν, ούτε με τον εξευρωπαϊσμόν της μουσικής. Είναι, άπλοσύτατα, άσέβεια προς την ώραίαν παράδοσιν και ακαλαισθησίαν του αίσχιστου είδους.

Η Μητρόπολις, της όποιας εθίγη τό όμοούσιον, διότι ετοποθετήθη ήλεκτρικόν φως εις τας εκκλησίας, δέν νομίζει ότι πρόπει να επιβίλη φρίμωτρα εις όλους αυτούς τους σκινιζήδες;

«Εστία» 2 'Απριλίου 1922

Από τί εγλυτώσαμε!

Οί Χριστιανοί, οι όποιοι προχθές την νύκτα εζήνησαν τρις τό κερί των και εψάλαν μαζί με τους ψάλτας τό «Χριστός Ανέστη», δέν φαντάζονται ποιον κίνδυνον διετρέξαμεν.

Εκινδυνεύσαμεν λοιπόν, μαζί με τόσα άλλα ώραία πράγματα, να χάσωμεν εφέτος και τό παλαιόν, τό προαιώνιον, τό παραδιδόμενον άθιζτον από γενεάς εις γενεάν, τό άρμονικώτατον και από τα ώραιώτατα προϊόντα της εκκλησιαστικής μας μουσικής «Χριστός Ανέστη».

Νεοέλλην κατασκευαστής όπερεττων, μη θεω-

ρών επαρκείς τους θριάμβους του θερινου θεάτρον, άπεπειράθη να εισορμήση και εις την Εκκλησίαν. Συνέθεσε λοιπόν έν ιδικόν του «Χριστός Ανέστη», τό όποιον θα ένθυμίζε καταπληκτικώς εις τους πιστους την όπερέτταν που εθριάμβευσε τό καλοκαίρι. Οί χοροί των ψαλτων εις τας εκκλησίας επεδόθησαν μετά ζήλου εις την μελέτην. Εύτυχώς, την τελευταίαν στιγμήν επενέβη κάποια εξουσία—άγνωσμένη άν ή Μητρόπολις—και τό άνοσιούργημα άπεσβήθη.

Μεθ' ο, αδελφοί, ώρισμένως δέν είμεθα καλά! «Εστία» 4 'Απριλίου 1922

→+←

Η ΠΕΡΙ ΠΑΠΑΔΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ

Έχομεν εις χείρας ήμων δεκάδα επιστολών και άρθρων, σχετικών προς τό ύψ' ήμων ανακινηθέν ζήτημα της Παπαδοκρατίας. Όμολογούμεν, ότι τά πλείστα ερχονται εις ένίσχυσιν της ήμετέρας γνώμης και άπόψεως. Έν τούτοις ούδέν τούτων θα δημοσιεύσωμεν, διότι ούδέν άπολύτως φέρει υπογραφήν. Έθέσαμεν ως όρον της συμμετοχής εις την συζήτησιν, παντός και αντιφρονούντος ακόμη, ότι μόνον τας ένυπογράφως άποστελλομένας γνώμας θα δημοσιεύωμεν. Είμεθα συνεπώς υποχρεωμένοι να μη παραδώμεν την άρχήν ταύτην. Κληρικοί (ως υπογράφονται) μη έχοντες τό θάρρος της υπογραφής των, δέν είναι δυνατόν να έχωσι γνώμην σταθεράν, ούδέν να ώσιν ίκανοί να συντελέσωσιν εις την άνύψωσιν και την εξυγίανσιν του κλήρου, δι' έν, ως γράφουσι, κοπιώσι και αγωνίζονται. Εις τοιούτους και παρομοίους αγώνας μόνον χαρακτηρες άκαμπτοι και φρονήματα σταθερά και παρηρησία γνώμης είναι τά όπλα και τά μέσα, άτινα δύνανται να δώσωσι μίαν νίκην. Ημείς θα συνεχίσωμεν τον κατά της παπαδοκρατίας αγώνα, έστω και αν ούδεις θα θελήση να λάβη μέρος υπευθύνως και ένυπογράφως εις την συζήτησιν. Τούλάχιστον ή Σύνταξις δέον να γνωρίξη τό όνομα αυτού.

Τίποτε περισσότερον!

→+←

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ

Μετά πολλής λύπης πληροφορούμεθα, ότι τό Διοικητικόν Συμβούλιον του «Ίεροϋ Συνδέσμου» απέλυσεν από της θέσεως Διευθυντού του Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης τον κ. Δημ. Γ. Βασιλόπουλον. Ο κ. Βασιλόπουλος, ο και' έξοχήν ούτος άνθρωπος του νόμου, της αβστηρότητος, της έντιμότητος και της οικονομίας, ο άριστος και άληθής επιστήμων και εκλεκτός του Εδαγγελίου εργάτης, αναλαβών πρό 14 μηνών κατόπιν πολλών παρακλήσεων την διεύθυνσιν του ειρημένου ίδρύματος, κατώρθωσε να επιβάλλη έν αυτώ ζηλευτήν τάξιν και πειθαρχίαν σιδηράν, ανατρέφων και νοηθετών χριστιανικώς τά όρφανά και άπαν τό προσωπικόν διά συνεχούς διδασκαλίας και διά της έθελουσίας και αυταπαρηγήσεως του γινόμενος τύπος και υπογραμμός έν πάσιν. Η άπόλυσις του κ. Βασιλοπούλου, ής κυρία άφορμή—ως πληροφορούμεθα—τό ότι έν ήμέρα νηστείας ήρνθήθη να δώση προς βρώσιν εις τά όρφανά υπολείμματα γλυκυσμάτων εκ της έν τφ Ζαππείφ γενομένης αγοράς, είναι καιριον πληγμα κατά των όρφανών, άτινα έστερήθησαν άλλθους πατέρες και διδασκάλου πολυτίμου.

έν τφ 'Ωδείφ "Αθηνών».

Έκ των όλίγων τούτων γίνεται τοις πάσι δήλον όποια προς την συντελεσθεισαν εργασίαν υπήρξεν ή διαγωγή εκείνων, οτινες, έξ άφορμής μιās λαϊκής εξεγέρσεως, ίδρύσαντες μίαν Σχολήν διά να την εγκαταλείψωσι κατόπιν εις την τύχην της, έστερήθησαν πλέον του δι-

Διά τελευταίαν φοράν παρακαλούμεν τους καθυστερούντας την συνδρομήν του λήξαντος έτους, όπως άνευ πλέον προφάσεων άποστείλωσιν ήμιν ταύτην διά ταχυδρομικής επιταγής, άπαλλάσσοντες ήμάς του άνιαροϋ κόπου να γράψωμεν εις ένα έκαστον ιδιαιτέρως.

καιώματος να όμιλώσι περί της δήθεν άποκαταστάσεως της εκκλ. ήμων μουσικής, πολλῶ δέ μάλλον να έχωσι τό θάρρος διά των πλαγίων και έμμέσων αυτών επικλήσεων να φρονώσιν, ότι είναι δυνατόν να παρασύρωσι διά δευτέραν φοράν εις την παλίμβουλον και διπρόσωπον τακτικήν αυτών ήμας, οτινες ούχι ως σοφοί, άλλ' ως έχοντες την κοινήν τουλάχιστον φρόνησιν, δέν είναι δυνατόν να εξαμαρτήσωμεν δις.

Μετά περιφρονήσεως λοιπόν άποκρούοντες πάσαν όθενδήποτε διαμηνυομένην ήμιν πρόσκλησιν ή πρότασιν, επί μόνω τφ σκοπῶ διά δευτέραν φοράν να έμπέσωμεν εις την ούτωσί πονήρως και κακοπίστως τό πρώτον στηθείσαν ήμιν παγίδα, διαδηλοϋμεν κατηγορηματικώς, ότι ούδεις πλέον δεσμός συνδέει την ήμετέραν εργασίαν προς την Εκκλησίαν ή προς άλλον τινά. Καί, ίνα γίνωμεν καταληπτότεροι δηλοϋμεν, ότι από πολλου πάσαι αι προσπάθειαι ήμων ένα και μόνον πλέον έχουσι σκοπόν, μίαν και μόνην κατεύθυνσιν. Να αναβιβασθῆ ή έθνική εκκλησιαστική ήμων μουσική επί της σκηνης, από της όποιας διά συναυλιών χορωδίας και όρχήστρας, τῆ βοηθεία βραδύτερον και του κατασκευαζομένου μεγάλου της Έλληνικής μουσικής όργάνου, να άκούη και να απολαμβάνη ο στερεώς των πατριών αυτου έχόμενος Έλληνικός λαός της μουσικής του Έθνους του, να άφειθῆ δέ εις την Εκκλησίαν ή μουσική των καφωδείων και των καταγωγίων.

Αυτή και μόνη είναι ή ένδεδειγμένη όδός. Διότι μόνον ούτω θ' άνυψωθῆ έν τῆ συνειδήσει του κόσμου ή ώραία και άμίμητος εις τέχνην, εις πλοϋτον και εις κάλλος Βυζαντινή εκκλ. μουσική, θα μετριασθῆ δ' έξ άλλου και θ' ανασταλῆ ή άνίερος τάσις προς διαπόμπευσιν της ιερωτάτης ταύτης του Έθνους παραδόσεως. Ούδεμία δ' άμφιβολία, ότι από της σκηνης, μεγαλοπρεπής πλέον και επιβάλλουσα, θα επανέλθη αυθις εις την Εκκλησίαν ή μουσική εκείνη, ήτις εδόνει τους θόλους του ναου της του Θεου Σοφίας και ενεθουσία λαόν τε και αυτοκράτορας έν τῶ Βυζαντίφ.

Αλλά μέχρι της εύλογημένης εκείνης ώρας ως κορυβαντιῶ έν τοις ναοις των Αθηνών ή μουσική των έν τοις καταγωγίοις διαμειβομένων έρωτικῶν διαχύσεων, ή δ' Εκκλησία ως έπευλογῆ και ως προστατεύη πάντας εκείνους, οτινες διά των άσεβδων και άνοσιων μουσικών παρεκτροπών αυτών μετέβαλον τους ναούς του Υψιστου εις κέντρα κοσμικής ψυχαγωγίας και άναψυχής.

K. A. ΨΑΧΟΣ

πιν της εύτελοϋς ταύτης προς τό ήμετερον έργον συμπεριφοράς, να μετριάσωμεν και ήμείς τον ένθουσιασμόν ήμων και ν' αναστείλωμεν πάσας τας ενεργείας και προσπάθειας ήμων, περιοριζόμενοι εις την έν τῶ συμβολαίφ ήμων καθοριζομένην υποχρέωσιν, της άπλης δηλονότι «διδασκαλίας της εκκλ. μουσικής»

ΤΟ ΓΑΡΟΦΑΛΛΑΚΙ (ΔΗΜΩΔΕΣ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ)

Ἐκ τῆς συλλογῆς Γ. Α. Κρητικοῦ Πρωτοψάλτου Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μανταμάδου.

Ρυθμός: τετράσημος Ἦχος: λ̣ ρ̣ Πα γ̣

Γα ρ ο φα λλα κι κε κκι νο ο ο κε ερ
 νε μκς κε ερ νε α μκς μη γερ νκς πο τη
 η η γλα α στρα η αι ντε δεν κερ νας να κα λο ο πε ερ
 νκς μη γερ νκς πο τη γλα α στρα αι ντε δεν
 κερ νας να κκ λο ο πε ερ νας

1
Γαροφαλλία κόκκινο
Μὴ γέρονς πο τὴ γλάστρα
Λόγια τοῦ κόσμου μὴν ἀκούς
τὸν ἔρωτά σου βάζει.

2
Νὰ μὴν ἀκούς τοὺς γονεῖς
τὰ νιάτα σου καὶ χάνεις.
μ' αὐτοὺς εἶσαι προσωρινή
μ' ἐμένα θ' ἀποθάνη.

3
Γαροφαλλία κόκκινο
κόκκινο σὰν τὸ αἶμα

σήμερα μὲ παλάβουσε
τὸ σιγανὸ σου βλέμμα.

4
Ὅταν γούρῳ καὶ μὲ ἰδῆ
τὸ σιγανὸ σου βλέμμα
σταλαματιά δὲ μένει πληθὸ
λά' ἔστο κορμί μου αἶμα.

5
Ὅταν γούρῳ καὶ σὶ ἰδῶ
καὶ σὺ ἰδῆς ἔμπενα
ἔξη γιατροὶ μὲ πολεμοῦν
καὶ τρεῖς μοῦ πίνουν αἶμα.

Andante (♩ = 152)

Γα - ρο - φα - λά - κκ κοκ - κκ -
 νο [κέρ - να μας κέρ - να
 μας] μὴ γέρ - νης πο τὴ
 γλά - στρα [Ἄι - ντε δεν κερ - νης νὰ κα - λο - περ
 νης] μὴ γέρ - νης πο τὴ γλά - στρα
 [Ἄι ντε δεν κερ - νης νὰ κα - λο - περ - νης]

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ μουσικῆς ἱερῶς εἰς τὰ μικρὰ σχολεῖα.

Γράφας πρὸ πολλοῦ καὶ τύποις ἐκδοῦς δύο μικρὰς διατριβὰς, ἀναφερομένας εἰς τὰς μετὰ τὴν Ἑλῶσιν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερουθίους σχολὰς τῆς ἱερῆς ἡμῶν μουσικῆς, περιῶρισα τὸν ἐπὶ τούτῳ λόγον εἰς τὰς ἀνωτέρας καὶ, ὅπως εἶπεν, εἰδικὰς αὐτῆς σχολὰς, κοινὸν καταστήσας ἀνάγνωσμα τὸ περὶ τῆς οἰοῦμαι μουσικῆς πατριαρχικῆς σχολῆς ἐν μεμβρόναις συνοδικῶν γράμμα τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου Ζ' τοῦ ἀπὸ Μαρωνείας *).

Ἡλιπζον ὅτι ἔ' ἀναγκῶσι λόγμοί τινες Ἕλληνας, εὐρύτερον ἐρευνήσαντες τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν διδασκαλίας τῆς μουσικῆς ταύτης, καὶ πῶσαν ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος εἰδῆσαν ἐμπόνως περιηρόντες, ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῆς δευτέρας διατριβῆς τριάκοντα πέντε, τεσσαράκοντα δ' ἀπὸ τῆς πρώτης ἑτη παρήλθον, τὰ ἐμὰ γραφόμενα μετεγράψον ἐπιμελῶς, ἀνευ τῆς προσδοκωμένης συμπληρώσεως, εἰ ὀχι καὶ ἀναρέσεως, ἀλλ' εἰς ἐμὰ καὶ πάλιν ἔμεινον ἢ συμπλήρωσις, ὅπως ἴσως ἐν μέλλοντι μελετήσωσι τὰ χρῆζοντα μελέτης καὶ διακριθῶσι, εἰ τινὲς εἰσιν εἰς τὰς τοιαύτας σπουδὰς δυνατοί, εἰ ἔδωκατος ἐταυθίσονται. Διὰ τῆς «Νέας Φορμιγγος» προσέθημι γραμμάς τινας ἐξεταζούσας διήθεν τὸ διὰ τοῦ τίτου τῆς μετὰ χεῖρας διατριβῆς φανερούμενον θέμα αὐτῆς.

Ἡ μέρημα τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἰδίᾳ τῶν χαρμιδιδοκαλῶν περὶ τῆς διασώσεως τῆς ἱερῆς ἡμῶν μουσικῆς διὰ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις τῶν ἱερῶν γραμμάτων διδασκαλίας αὐτῆς ἐπεβάλλετο ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ παρασκευάζειν ἱεροψάλτας, ἡ δὲ φρονις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας ἀναφαίνεται ἀσπίστοις ἀπ' οὗ χρόνου ἤρξατο βαθμῶδην διαρρυθμιζομένη ἢ διοικήσις καὶ τις δὴθεν ὄργανοις τῶν ἀνωτέρων ἐν τοῖς κάτω χρόνοις σχολείων. Καὶ ἀληθῶς μὲν οὐ αἰ ὅπ' ἔφην μουσικῆς φησὶ σοὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἸΗ' ἐκατονητατηρίδος, ἀλλ' οὐδεὶς ἀρνείται ὅτι γραμμά-

των ἐπιστήμων Ἐλλειψίς Ἐλλειψὶν ἀρα σημαίνει φρονις ἀνωτέρας περὶ διδασκαλίας τῆς μουσικῆς ἐν γραμματοδιδασκαλείοις δυστύχημα θεωρηθῆσεται ἢ λειψίς διδασκαλῶν ἐμπειρῶν, ἢς ἔνεκεν ἢ διδασκαλία ἦν μᾶλλον πρακτικῆ, συμπληρουμένη εἰς τὰ «ἀναλόγια» τῶν μουσικῶν χορῶν. Γράμμα πατριαρχικὸν καὶ συνοδικόν, θεῖα μοῖρα περισωθὲν ἄχρις ἡμῶν, χορηγεῖ ἰδίᾳ τὴν τῆς μουσικῆς διδασκαλίαν, τῆς ἀπαραιτήτου διὰ τοῦ παύδα, ἐν ἀναβολῇ πρὸς τὴν τελειοτέραν, ἐφ' ἣ ἔπρεπε νὰ διακρίνεται οἱ τῶν μεγάλων ἑλληνικῶν καὶ βουλγαρικῶν κοινοτήτων ἱεροψάλται. Σημειώσις τις τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ἀπὸ τοῦ 1706, μαρτυρῶν γίνεται σαφῆς τῆς φρονιδος τῶν πατριαρχῶν τῆς ἔφης λέξεως περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱερῆς ἡμῶν μουσικῆς ἐν τοῖς σχολείοις τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἀνακατὰ τοῦς μετὰ τὴν ἄλῶσιν χρόνους ὑποκαθιστῶσι τὰ «χαρμιδιδοκαλεία» τῆς Ε' τῶν ἀπὸ τοῦ αὐστηρίου κηρύγματος ἑκατονητατηρίδων.

Ὁ πατριάρχης Δοσιθεὸς, ἀναγράφων τὴν ἐν Παλαιστίνῃ σύστασιν, χορηγίαν τοῦ φιλογενοῦς κτιστοριώτου Γεωργίου, σχολείων, γράφει τὰδε τὰ ῥήματα «Ἐξῆ δὲ τούτων, ἐδωκόσιν ἢ μετρούτης ἡμῶν ἵνα δίδονται εἰς ἕνα φάλτην τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῆς εὐαγγελῆς οὐκ ἔλλης τὸ κατ' ἔτος ἀσλάνια εἴκοσι πέντε» — 125 σχεδὸν φράγκα χρυσῆ τῆς σήμερον — «εἰ δὲ νὰ σπουδάζῃ φαλτικὰ τοῦς πατέρας καὶ τὰ παιδία τῶν χριστιανῶν, κατὰ τὴν συμφωνίαν, ὅπου ἐγγράφως ἔγινε». Ἡ μαρτυρία αὐτῆ ἢ χρησίμος ἡμῖν εἴρηται ἐν τῇ 182 χειρογράφῃ τῆς Ἀγιοταρτικῆς ἐν Κων)πόλει βιβλιοθήκης, ἐν δὲ μὴ ἀπαθῶμαι, ἐξεδόθη καὶ τύποις. Ὁ δὲ ἐν Παλαιστίνῃ διατίττω νὰ διδάσκηται εἰς τοῦς ὀρθοδόξους ἀραβὰς πῶς ἦν δυνατόν νὰ μὴ διδοθῆ εἰς ἑλληνικὰ δημοικὰ σχολεῖα; — ἀπὸ οὗ νομοθετῶν ἦν πατριάρχης ἑλλῶν. Ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀρίστοκομην ἔτη ἀρκατὰ μετὰ τὸν Δοσιθέον. Εἰς τὸν διὰ τὸ 1779 ἱσολογισμὸν τῆς ἐν Σίφνῳ σχολῆς ἀναγινώσκω *) τὰ ἔλλγα ταῦτα λόγια, προσοχῆς ἔδωκα «εἰδῶθησαν καὶ εἰς τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου τοῦ μου-

σικῶ σχολείου γρῶσια 39» καὶ σημειώσωμεν ὅτι αἱ λέξεις «σχολεῖον μουσικῶν» οὐδαμῶς σημαίνουσι σχολὴν μουσικὴν ἰδίαν, ἀλλὰ τῆσιν ἢ τῆσιν τὴν μουσικὴν διδασκομένης ἄλλως δὲ καὶ ὁ μισθὸς τοῦ «μουσικῶ σχολείου» ταῦτῶν εἶπεν τοῦ «μουσικῶ διδασκάλου» περιλαμβάνεται εἰς τὸν ἱσολογισμὸν τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς ἑλληνικῆς δημοσίας ἐν Σίφνῳ σχολῆς.

Ὡς εἶχον τὰ κατώτερα σχολεῖα διδασκαλῶν τῆς ἱερῆς ἡμῶν μουσικῆς ἰδίον, βεβαίως ἐν ἣ περιπτώσει ἦν ἀδόκιμος πρὸς τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν ὁ διδάσκαλος τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ὅπως ἐπεπόλαξε καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας τοῦ γένους σχολὰς ἢ διδασκαλίαν αὐτῆ. Ἐν ἐνώπιον τῆς προγράμματι τῆς ἐν Κων)πόλει Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς τοῦ 1860 βλέπομεν ἀναγραφόμενον τὸ μάθημα καὶ διδάσκαλον τὸν λαμπαδάριον τῆς Μ. Ἐκκλησίας Στέφανον Μιχαηλίδην, μετὰ δ' ἐν ἔτος οὐδεμίαν μνείαν τοῦ μαθήματος εὐρίσκομεν. Ἀκολούθησας παλαιᾷ παραδόσει Σωφρόνιος ὁ Κων)πόλις εἰσήγαγε τῇ 1866 τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ὅπὸ διδάσκαλον τὸν λαμπαδάριον Νικόλαον Στογιάννου, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ μαθήματος ἢ ἀκρίτως ἦν προαιρετικῆ, τῶν ἀκρωμένων ἢ φάλαξ ἐπαυσθητῆς καὶ βαθαγδὸν ἀραιωμένη ἤσκηθη.

Οὐδένα ἔχομεν μαρτυροῦντα περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῶν εἰς τινὰς σχολὰς, ὅπὸ τίνων διδασκάλων, ἐπὶ ἑτη πῶσα ἐδιδάσκοντο αὐτῆ. Γεωργίου Παπαδόπουλος, ὁ ἀειμνήστος τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου» ἐμπληγῆς ἀρίστως ἱστορεῖ *) ὅτι εἰς τὰ παλαιὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἢ ἐκκλησιαστικῆ μουσικῆ ἔθετο ἔως εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ἀνήκουσα. Ἐπίσης ἀκαθόριστον λείπει τὸν λόγον ὅτι «ὁ μαθητῆς τῶν προγενεστέρων σχολείων. . . . ἀσμένως ἐνησχολεῖτο κατὰ τὰς ἀνάσεις αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικῆν». Εἶπερ ὅμως ἔμειναν αὐτῆν ἀπὸ διδασκαλίας ἐν τινι σχολείῳ, ἢ ἀπὸ τῆς ἀελλειπῆς ἐν τῇ νῆφ φοιτήσεως οὐδεμία βεβαίότης ἔρηται ὅτι πάντες ἐγίνωσκον νὰ φάλλωσι.

Τίνα μαθήματα μουσικὰ ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα τῶν γραμμάτων, τὰ γραμματοδιδασκα-

*) Βλῆτε βιβλιόδιόν μου «Παιδεία καὶ πτωχία παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας». Ἐν Κων)πόλει, 1893 σελ. 59—65.

*) Καρέλου Γαῖων Ἱστορία τῆς Σίφνου. Σόρος, 1876, σελ. κατ'.

*) Περὶ τῶν προγενεστέρων ἑλληνικῶν σχολείων. ἐν «Ἐκθέσει περὶ τοῦ Ἑλλῶν. Ἐκπαιδευτηρίου». Ἐν Ἀθήναις, 1867, σελ. 9 καὶ 12.

